

Mas tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo.

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 24

V Celovcu, dne 12. junija 1958

Cena 1.50 šilinga

Deset ni petdeset

Samo resnici na ljubo ugotavljamo nekaj dejstev, ki jih je prezrl sedanji odbor »Slovenske prosvetne zveze« v napovedih za proslavo »petdesetletnice« te kulturne organizacije dne 15. junija t. l. Treba je namreč ugotoviti, da je bila leta 1908 po delu in naporih pokojnega bogoslovnega profesorja dr. Lamberta Ehrlich ustanovljena v Celovcu prva centrala slovenskih katoliških izobraževalnih društev pod naslovom »Slovenska krščanska socialna zveza«. Kakor je bila smer vseh izobraževalnih društev jasna in so stali pri društvih kakor tudi pri vseh združenih organizacijah slovenski duhovniki v prvi vrsti, tako je bilo to tudi v centralni kulturni organizaciji. Po smernicah, ki jih je pokojni prof. Lambert Ehrlich položil tej kulturni centrali, je organizacija delovala v monarhiji in v dobi med obema vojnama v prvi avstrijski republiki ter si je leta 1937 nadejala nov naslov »Slovenska prosvetna zveza«.

Ta »Slovenska prosvetna zveza« je tudi po razpustu vseh avstrijskih strank za časa Dolfusove in Schuschniggove vlade svoje tradicionalno delo slovenske krščanske kulturne organizacije nadaljevala in to celo po nemški okupaciji leta 1938. Gotovo še ni pozabljeno, da je ta organizacija poleti 1938 na Brnci in v Globasnici izvedla »Slovenski dan«, ki je bil v tedanjem času pogumna manifestacija koroških Slovencev za življenjske pravice malega naroda ob južnem robu tedanjega »velikega rajha«.

Tudi po drugi svetovni vojni je »Slovenska prosvetna zveza« zopet pričela z delovanjem, dokler niso leta 1948 nastopili dogodki, ki so centralno slovensko kulturno organizacijo odtrgali od vse njene preteklosti in jo usmerili ali vsaj poskušali usmeriti na novo »napredno linijo«. Premalo smo še oddaljeni od tistih dogodkov — žalostnih dogodkov —, da bi zavzeli k njim že danes stališče zgodovinarja, pač pa moramo ugotoviti, da more sedanja »napredna Slovenska prosvetna zveza« praznovati kvečjemu desetletnico. Kdor pa hoče praznovati petdesetletnico, ta bi na moral najti vsaj besedo zahvale ustanovitelju dr. Lambertu Ehrlichu, ki je postal žrtev atentata na ljubljanski ulici leta 1942.

Radi poročamo o vsakem kulturnem delu. Dejstva pa ostanejo le dejstva in deset ni petdeset!

Zbližanje glede „vrhunske konference“

Ameriški predsednik Eisenhower je znova pisal Hruščevu in mu predlagal, da bi se naj obojestranski strokovnjaki Združenih držav in Sovjetske zveze že v začetku prihodnjega meseca sestali v Zenevi ter se posvetovali glede razorožitvenih predlogov, o katerih bi naj potem končno odločali vladni šefi glavnih velesil sveta na „vrhunske konference“, o katerih se že govori več mesecev.

Ameriški državni predsednik je ustregel Sovjetom v eni točki, namreč da bi naj pri pripravljanih razgovorih v Zenevi sodelovali tudi češki in poljski strokovnjaki.

Da bo pa ustvarjeno ravnotežje ob posvetovalni mizi, bodo pa na zapadni strani pritegnjeni tudi strokovnjaki Francije in Velike Britanije.

Udeležba na tej konferenci ne obvezuje nikogar, da takoj ustavi atomske poskuse. Utegne se tako zgoditi, da se bodo v poletju strokovnjaki razgovarjali v Zenevi ob zvoku atomskih eksplozij, kajti Združene države so že napovedale serijo atomskih poskusov na Pacifiškem oceanu, Angleži jih bodo izvedli v Avstraliji, Francija pa tudi pripravlja svojo prvo atomsko eksplozijo. Šef tiskovnega urada ameriškega drž-

De Gaulle na francoski gugalnici

Potem ko je de Gaulle dobil v francoskem parlamentu večino ter polna pooblastila za šest mesecev, je poslal parlament na počitnice. Dosegel je svojo prvo znago.

General je letel v Alžir

Nato je 68-letni, skoraj dva metra visoki general, ki je v zadnjih časih nosil priprosto civilno obleko, zopet nadel svojo staro vojaško uniformo z vsemi čini in odlikovanji. Na pariškem letališču Orly je stopil v letalo, ki ga je z njegovimi ministri vred poneslo v Alžir. Tam ga je čakal drugi, težji spopad z upornimi generali in nepopustljivimi evropskimi naseljenci na eni strani ter arabskimi uporniki na drugi strani. Že ko je bila objavljena lista De Gaulle-ove vlade, so se v Alžiru dvignili glasovi nasprotovanja in razočaranja. V prvi vrsti zato, ker je bil „prezrt“ Jacques Soustelle, politična glava vojaško-civilnega upora Francozov proti vladi, in tudi zato, ker je De Gaulle vzel v svojo vladno nekaj zmernejših politikov iz vseh večjih strank, ki so v preteklosti že poskušali rešiti alžirsko vprašanje s kakim kompromisom, pa jih je parlament prav pod pritiskom ekstremistov zrušil z ministrskih stolčkov.

Prijateljstvo pred množicami ...

Že takoj ob prihodu generala De Gaulle-a so pripadniki „odborov za ljudsko blaginjo“ enostavno zaprti v neko sobo v vladni palači v Alžiru dva njegova ministra, da jima s tem preprečijo dostop na častno tribuno velikanske manifestacije, na kateri so desetisoči Francozov in Arabcev pozdravljali De Gaulle-a. De Gaulle je obiskal vsa večja mesta Alžira in povsod doživel navdušene sprejeme s strani množic. Vendar temelji De Gaulle-ova popularnost na globokem nesporazumu.

Francoski naseljenci in ekstremisti gledajo v njem moža, ki bo napravil red v Fran-

ciji ter preprečil izgubo Alžira, zadnje večje francoske kolonialne posesti. Obenem upajo, da bo zavaroval dosedanje privilegije francoskih naseljencev proti Arabcem.

Arabske množice pa gledajo v De Gaulle vojnega junaka, pod katerim je služilo v zadnji vojni tudi mnogo mladih muslimanov. Borili so se na vseh bojiščih in De Gaulle ni dopuščal nobene razlike v ravnanju, pa naj so bili vojaki Francozi ali Arabci. Do obojih je bil enako trd glede discipline, pa tudi pravičen. Za časa provizorične vojne uprave je tudi v Alžiru izvedel nekaj reform, ki so vsaj delno izboljšale položaj domačega prebivalstva. Znano je, da se on nagiba k ideji samostojne federacije nekdanjih severnoafriških francoskih kolonij, ki bi pa bila povezana s Francijo v širšem okviru „Francoske unije“.

De Gaulle je v Afriki pokazal precej politične spretnosti. Arabcem je govoril o enakosti in koncu gospodarskega izkoriščanja. Vseh 10 milijonov francoskih državljanov v Alžiru, francoskega ali arabskega rodu pritičejo iste pravice in dolžnosti. Napovedal je enako volilno pravico za vse ter samoupravo Alžira. Francoskim naseljencem pa je govoril o veličini Francije, „ki se zave sama sebe šele takrat, kadar je v prvi bojni vrsti in je nevarnost največja“.

... srditi spopadi za zaprtimi vrati

Za zaprtimi vrati pa je ostro priškrnil ekstremiste, bodisi v civilu, bodisi v uniformi. Predstavnikom odbora za javno blaginjo je povedal, da se nimajo mešati v upravo in na vprašanje, kdo je minister za Alžir, jim je kratko odgovoril: „Jaz“. Vendar ni hotel prenapeti strune in zaenkrat odborov ni razpustil. Pač pa je poklical k sebi posebej generala Massuja, poveljnika padalskih čet, ki je predsednik osrednjega „odbora za javno blaginjo“ v Alžiru. Ko ga je ta hotel nekaj poučevati o politiki, ga

Turki razgrajajo na Cipru

V noči od nedelje na ponedeljek je množica 1000 Turkov vdrla v grški predel Nikozije, glavnega mesta Cipra ter zažgala dva bloka hiš, enajst trgovin in več avtomobilov. Divjala je po ulicah in ubila pri tem tri Grke, petnajst pa težko ranila. Angleške zasedbene oblasti so morale policijo okrečiti z vojniki, da so končno obvladali

divjajoče Turke.

Pred nekaj dnevi je na turškem konzulatu v Nikoziji eksplodirala bomba, ki pa ni poškodovala nobene osebe. Pač pa je zelo razkačila ciprske Turke, ki so že dalje časa z nezadovoljstvom opazovali dobro napredujoča pogajanja med britansko vlado in ciprskimi Grki za samoupravo otoka. Ker tvorijo Grki 3 četrtine prebivalstva, Turki pa eno (skupno ima Ciper 500.000 duš), se Turki boje, da bi po odhodu Angležev bili predani na milost in nemilost Grkom.

V Istanbulu so kot odmev na dogodke na Cipru izbruhnili siloviti nemiri, katerih voditelji so bili študentje. Okrog 200.000 ljudi je demonstriralo po mestu in zahtevalo prekinitve diplomatskih stikov z Veliko Britanijo.

Angleži, ki so Ciper zasedli leta 1878 in ga napravili za svojo „trdnjavo vzhodnega Sredozemlja“, po letu 1945 z otokom nimajo drugega kot skrbti. Že dobro leto jim grški uporniki delajo sive lase in zahtevajo priključitev otoka Grčiji ali pa vsaj samoupravo. V zadnjih mesecih je izgledalo, kot da so Angleži Grke nekoliko potolažili in kazalo je, da bodo pogajanja z nadškofom Makariosom, voditeljem ciprskih Grkov, le ugodno zaključila.

Nova razplamtitev nacionalnih strasti zaradi Cipra pa pomeni oslabitev skrajnega jugovzhodnega krila Atlantskega pakta, katerega članica sta Grčija in Turčija. Zaradi njenega sosedstva v vzhodnim blokom sta pa ti dve državi najbolj navezani na pomoč Zapada. Toda izgleda, da so nacionalne strasti topot prevladale nad razsodnostjo.

je De Gaulle kratko zavrnil, da on, (general De Gaulle) kot ministrski predsednik in vrhovni poveljnik vojske, nima navade sprejemati navodil od svojih podrejenih. Massu je po nekaj minutah razgovora odšel s prepredenim obrazom.

Uporni Arabci v hribih pa so De Gaulle-ove pozive za pomirjenje odklonili in v odgovor začeli znova napadati francoske postojanke.

Izjave generala De Gaulle so bile na zunanji sicer kratke in odsekane, vendar name noma nejasne, kajti mož se zaveda na kako različnih stebrih sloni njegova popularnost in s tem tudi moč. De Gaulle se je vrnil v Pariz kot zunanji zmagovalec, vendar bodo šele prihodnji tedni pokazali ali bo mogel premostiti notranja nasprotja položaja v katerem se nahaja Francija in on z njo. Tako na vzhodu kot na zapadu z zanimanjem in skrbjo gledajo na razvoj dogodkov v Franciji.

- KRATKE VESTI -

ZIVILSKE NAKAZNICE so odpravili v Vzhodni Nemčiji, nakar so cene življenjskih potrebščin bliskovito narastle. Je to zadnja država v Evropi, ki je odpravila ta spomin na vojne čase.

PREJSNJI TEDEN JE 3978 BEGUNCEV iz Vzhodne Nemčije prbežalo na Zapad in priložilo zapadnonemške oblasti za politični azil. Tudi tam število beguncev sedaj narašča iz tedna v teden.

UMRL JE DR. FRIEDRICH KRIEGER, guverner avstrijskih poštних hranilnic, star samo 56 let. Pokojnik je bil po rodu iz Dunajskega Novega mesta. Po zaključnem pravnem študiju in sodni praksi je stopil v davčno službo. Dalj časa je služboval v finančnem ministrstvu. Zaradi svojega protinacističnega prepričanja je bil leta 1938 vržen iz državne službe, v katero se je vrnil šele po koncu vojne.

PERONOV PRISTAJI DVIGAJO GLAVO v Argentini. V mestu Mendozii je približno 30 tisoč pristašev nekdanjega argentinskega diktatorja s tihim maršem proslavilo 6. junij, dan žalosti zanj, kajti bila je to obletnica prevrata, ki je Peronu spodnesel predsedniški stolček.

SILOVIT TORNADO JE ZAHTEVAL 30 ŽIVLJENJ v državi Wisconsin. Vihar je povzročil tudi veliko gmotno škodo, ki gre v milijone dolarjev. Število ranjenih se pa giblje okrog 150.

VROČINSKI VAL, ki je zajel indijsko državo Bihar, je povzročil smrt čez 200 ljudi.

V BEIRUTU ZOPET POKA. Ko je že kazalo, da so se razburkanj duhovi v prestolnici Libanona, arabske države na Bližnjem vzhodu, pomirili, so teroristične skupine znova začele rovariti in na sedmih različnih krajih podtaknile bombe. Ena izmed bomb je eksplodirala v nekem potujočem kinu, pri čemer je bilo 7 oseb težko ranjenih, kino je uničen.

OD UPORNIKA DO PEVCA. Kot tenor v operi holandskega mesta Breda je minuli teden prvič nastopil Raymond Westering. Je to bivši častnik holandske vojske, ki si je po izgonu Nizozemcev ustvaril lastno privatno armado v Indoneziji. Ko so bile njegove čete poražene po indonezijskih oddelkih, se je z begom izognil sodišču ter za nekaj časa izginil. Sedaj se je pojavil — kot pevec.

Posvetovanje Narodnega sveta

Člani širšega odbora Narodnega sveta koroških Slovencev so vabljeni, da se naslednje udeležijo seje, ki bo v ponedeljek dne 16. junija ob 9. uri v Mohorjevi hiši v Celovcu, Viktringer Ring 26. Na dnevnem redu je razprava o predlogih za izvršitev člena 7. državne pogodbe.

Politični teden

Po svetu . . .

Minuli teden je ves stal v znamenju francoske državne krize, o kateri poročamo več na drugem mestu. Pa tudi na fronti „mrzle vojne“ med vzhodom in zapadom, ali bolje med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami je bilo dokaj živahno.

Evropski politiki romajo v Washington

„Očka Heuss“, kot imenujejo starega profesorja filozofije s prijaznim obrazom, ki je državni predsednik zapadnonemške republike, ni mogel bolje izbrati časa svojega potovanja v Ameriko. V Washingtonu je govoril zbraniemu kongresu, to je senatorjem in poslancem o prijateljstvu med Nemci in Amerikanci.

Heuss kot državni predsednik sicer nima nobene besede glede vodstva politike, to je stvar vlade in kanclerja Adenauerja, vendar je bil njegov obisk dobrodošla prilika za poudarek zavezništva med Bonn in Washingtonom, ki v zadnjih letih postaja vedno tesnejše, posebno ker je Francija zaradi svojih kolonialnih težav vedno bolj izgubljala na politični moči. Prihod De Gaulleja na oblast v Franciji odpira nove perspektive in nova upanja, pa tudi nove negotovosti. Prav zato je washingtonska vlada zapadnonemškega gosta sprejela s poudarjeno ljubeznivostjo, kot nekak posredni opomin Francozom, češ če boste preveč zahtevni in trdoglavi, nam ne bo preostalo drugega, kot da se še bolj povežemo z Nemci. Prav za take namige je prišel Amerikancem Heuss kot nalašč, kajti on ne more sklepati nobenih pogodb in obvezovati svoje države in izjave, ki so jih Amerikanci dajali njemu, imajo zgolj simbolično veljavo.

Tudi McMillan na poti v Washington

Komaj so pospravili prte s slavnostne mize za bankete Heussu, pa jih bodo morali pogrinjati za novega gosta: Preko Atlantika je priletel angleški ministrski predsednik Mc Millan s štabom 60 strokovnjakov za politična, vojaška in gospodarska vprašanja. Sprejem je bil sicer manj hrupen, medsebojne prijaznosti so se omejile na nekaj neobhodno potrebnih formalnosti in „coctail parties“, zato je pa program posvetovanj med obema vladama mnogo obširnejši.

Gospodarsko sodelovanje med obema državama, priprave za „vrhunsko konferenco“, ki še vedno straši v mednarodni politiki, stališče do de Gaulle-a, ustavitev atomskih poskusov, predvsem pa skupno stališče do najnovejših potez sovjetske vlade na gospodarskem področju.

Hruščev se je tudi uvrstil v vrsto prosilcev za ameriška posojila

Tu je Hruščev svet presenetil z novo domisljico. Po več mesecih hvalisanja o porastu sovjetske proizvodnje ter grandioznih načrtih za bodočnost, ko bosta bojda sovjetska industrija in poljedelstvo prekosila Ameriko, po ponudbah velikodušnih dolgoročnih posojil vrsti afriških in azijskih držav, pa je naenkrat predsednik sovjetske vlade pisal predsedniku Eisenhowerju pismo, v katerem sam prosi za toliko obrekovana ameriška posojila.

Hruščev je tudi navedel dolgo vrsto blaga, ki ga hoče v Ameriki s tem posojilom nabaviti. So to predvsem stroji za opremo tovarn sintetičnih snovi, cevi za plin in petrolej, kemični proizvodi, zdravniški aparati, tekstilni stroji, blago za široko potrošnjo. Kot znano ameriška vlada prepoveduje izvoz tako zvanega strateškega materiala v sovjetski blok in očitvidno je Hruščev skrbno pazil, da v svoj seznam želja ni vključil topov in drugega vojaškega materiala. Ker pa Sovjetska zveza nima za zamenjo blaga v enaki vrednosti, zato Hruščev predlaga, da Amerika dovoli Sovjetski zvezi ustrezno dolgoročno posojilo.

Vendar je ta predlog v merodajnih ameriških političnih krogih naletel na precej gluha ušesa. Vodilni dnevnik onstran oceana „New York Times“ pripominja v svojem uvodniku, da je vlada v Washingtonu odbila gospodarsko pomoč, kar bi v resnici to posojilo bilo, drugim brez dvoma revnejšim in vrednejšim državam, ki so do Amerike gotovo bolj prijateljsko razpoložene kot Sovjetska zveza. Za primer navaja Indijo.

V mednarodnem svetu pa je ta prošnja Hruščeva za ameriško posojilo izzvala veli-

ko presenečenja, kajti doslej je sovjetska vlada označevala ameriška posojila kot sredstva imperialističnega zatiranja in izžemanja ter je tiste države, ki so taka posojila sprejemale, označevala za agente imperializma. Zadnja država, ki jo je zadel tak očitek je bila Jugoslavija.

Prepir zaradi ameriških posojil med Moskvo in Beogradom

Čim so pa v Beogradu zvedeli za najnovejšo pismo Hruščeva Eisenhowerju, je zunanje ministrstvo nemudoma sklicalo tiskovno konferenco. Predstavniki vlade Jakša Petrič je ostro napadel Hruščeva kot „breznačelnega“, ki hoče z gospodarskim pritiskom spraviti Jugoslavijo na kolena. Za primer breznačelnosti svojega nekdanjega prijatelja pa je navedel „prošnjo za ameriško posojilo“ in očital gospodarjem Kremļa nedoslednost, kajti med tem ko sami moledujejo ameriške imperialiste za posojila, istočasno zmerjajo tiste srečnejše prisilce (beri Jugoslavijo), ki so taka posojila že prejeli, za hlape imperializma.

Star narodni pregovor pravi: „Ni vse za vsakega“ in izgleda, da tudi Hruščev misli tako. Za napade iz Beograda se ne meni mnogo. Pa tudi na darežljivost ameriškega strica Sama ne računa kdovekaj. Pač pa upa zbuditi skomine pri ameriških gospodarskih krogih.

Zanje je namreč ta predlog zelo zapeljiva mana, kajti prav sedaj preživlja Amerika recesijo ali „krizo obilja“. Proizvodnja je tako narastla, da se zaloge neprodanega blaga kopičijo po skladiščih in industriji se poželjivo ozirajo po novih tržiščih.

Pa tudi razne evropske države s cvetočo industrijsko proizvodnjo s skrbjo iščejo nove trge, pa čeprav na kredit. Samo da se dela in da so ljudje zaposleni.

Prav zato bo razširitev gospodarskih stikov med vzhodom in zapadom eno izmed najvažnejših vprašanj washingtonskih razgovorov med „bratanci“, kot Angleži in Amerikanci imenujejo eden drugega.

. . . in pri nas v Avstriji

Proporc tudi pri podkupninah

Notranje politično nebo se je po dolgi suši zopet pooblačilo in v časopisju obeh strank zopet dežujejo obdolžitve. Sprožil jih je neki gospod Johann Haselhuber, ki je bil leta 1945 še skromen kramar z železom, te dni pa je šel v konkurz kot lastnik železarne At. Andrä-Wördern, ki zaposluje 1200 delavcev ter kot dolžnik okrog 400 milijonov šilingov.

Samo Giro-centrali avstrijskih hranilnic dolguje okrog 200 milijonov šil., a glede ostalih njegovih upnikov pa preiskava gospodarske policije še ni zaključena. Sam po sebi tak konkurz ne bi bil nič posebnega, kajti marsikatero podjetje, ki je v povojni dobi zrastle z brzino gobe iz mokrih tal konjunktura, je sedaj zašlo v težave in sledila mu bodo še druga. Haselgruber je največ trgoval z vzhodnoevropskimi državami.

Fotokopija je bila usodna

Politični škandal je iz tega konkurza nastal šele, ko je nek dunajski poulični list objavil fotokopijo Haselgruberjeve davčne prijave, v kateri stoji zapisano, da je deželnemu vodstvu OeVP na Dunaju „po specialnem dogovoru za posredovanje poslov“ izplačal provizijo v znesku dva in pol milijona šil., ki jo je hotel potem še odpisati pri davkih.

Ta fotokopija je končno prekučnila stolček šefu dunajske OeVP, državnozbornemu poslancu Polcarju, čigar položaj je že bil pred nekaj meseci hudo omajnan zaradi podobnega škandala v zvezi s podjetjem „Transfines“. Takrat ga je rešilo menda samo dejstvo, da je za stranko znal „navrtati“ denarne vire bolj kot spretno kdorkoli drugi. Dobil je sicer ukor, da ni lepo, kar dela, vendar je ostal na svojem položaju. V večinski stranki so upali, da bo čez nečedno zadevo kmalu zrastle trava. Popolnoma upravičeno, saj je prav ta afera pokazala, da je naša politična poljana dobro „pognojena“. Toda komaj so „Transfines“ dobro spravili s sveta, se je pojavil Haselgruber. Polcarjev položaj je postal nevzdržen in moral je podati ostavko. Kljub milijonom šil., ki jih je „skomandiral“, je sedaj njegova prisotnost stranki prinašala več škode kot dobička. Socialistično časopisje je z zmagovalnimi udarnicami na prvih straneh naznanilo Polcarjev padec.

Toda njeno zmagovalstvo je bilo kratko, kajti naslednji dan je časopisje OeVP prineslo vest, da je sam generalni tajnik stranke dr. Maleta dostavil s spremnim pismom policiji izjavo faliranega fabrikanta Haselgruberja, v kateri našteva imena vseh socialističnih veljakov, katerim je on tudi izplačal provizije po specialnem dogovoru za posredovanje poslov in to kar v znesku 10 milijonov šil. Zadrega v socialističnem taboru je velika, kajti ljudje so se že, nekoliko navadili na škanđale pri OeVP, ki pač velja za stranko kapitala in bogatega meščanstva. Socialističnim veljakom, ki so doslej kot strogi sodniki v imenu preganjanega proletarske poštenosti s prytom grozeče kazali na pokvarjeno meščanstvo in zahtevali podržavljenje vsega po dolgem in počez, pa je bilo zaradi tega sedaj mnogo bolj neprijetno v duši, kljub morebitnim milijonom v žepu. Socialistična stranka je v naglici na Dunaju sklicala posebno tiskovno konferenco, na kateri je nastopil sam državni tajnik dr. Kreiski in izjavil: „Kdor je kaj dobil, bo moral vse do zadnjega groša dati nazaj“. Minister Helmer pa je v imenu osrednjega vodstva stranke zatrdil, da le-to ni dobilo nobenega groša. Pač pa ima socialistična stranka 650.000 članov in ne more stoodstotno garantirati za vsakega, je še pristavil.

V javnosti so pa ta novi škandal krstili za „korupcijo po proporcju“.

Koalicijski odbor nemoteno zaseda naprej

Med tem ko so frčale obdolžitve o Haselgruberjevih milijonih na levo in na desno, pa je koalicijski odbor razpravljaval o tekočih zadevah. Zedinili so se o predlogu zakona o odškodnini poznim povratnikom ter oškodovancem vojne in povojne dobe. V kratkem bo predložen parlamentu v razpravo in odobritev. Dosežen je bil tudi sporazum o nekaterih spornih točkah zakona o odškodnini za škodo povzročeno po okupacijskih vojskah. In končno je bilo sklenjeno, da bo koalicijski odbor nadaljeval delo tudi čez poletje, ko bo parlament odšel na počitnice.

Ing. Raab poroča javnosti o svojem potovanju

V svojem stalnem radijskem govoru je minilo nedeljo zvezni kancler Raab na kratko poročal o svojem potovanju v Ameriko in izjavil, da je gospodarsko stanje Avstrije ugodnejše kot kdaj koli prej. Avstrija velja za solidno državo, kjer se dobro gospodari in zato je v Ameriki danes lažje dobiti posojila za avstrijsko gospodarstvo kot v preteklosti.

(O Haselgruberju v Ameriki očitvidno nič ne vedo).

Koliko posojil bo Avstrija dobila od Amerike, ni povedal, kajti o tem se bo moral konkretno pogajati finančni minister. Kljub optimističnemu tonu pa je bilo videti, da obstoje med obema vladama nekatere razlike. Tako je po vesteh ameriškega tiska avstrijska vlada nezadovoljna zaradi ameriške prepovedi, da bi Avstrija dobavila češkoslovaški strojno opremo za neko veliko železarno. Tako stroji spadajo po ameriških pojmih med „vojno blago“ in Združene države ne trpijo izvoza v države vzhodnega bloka. Ker je glede uporabe fondov iz nekdanje Mashallove pomoči avstrijska vlada vezana na pristane Amerike, je morala češko naročilo za železarno odkloniti, čeprav s težkim srcem.

»Begunce za reparacije ne zamenjavamo«

Zvezni kancler je pa odločno zavrnil govorice v zvezi s tremi begunci iz Čehoslovaške, ki so z orožjem v roki prisilili pilota med poletom, da je letalo usmeril proti Dunaju, kjer je srečno pristal. Pilota so takoj vrnili nazaj na Čehoslovaško, ker je tako želel; ondi ima namreč ženo in otroke. Begunce so pa avstrijske oblasti zaprele. Dopisnik „New York Timesa“ je poročal svojemu listu, da so avstrijske oblasti to storile zato, da se prikupijo Sovjetski zvezi, kamor bo v kratkem potovala avstrijska vladna delegacija z namenom, da doseže znižanje davkov, ki jih državna pogodba nalaga v prid Sovjetski zvezi. Ing. Raab je zatrdil, da Avstrija lepo ravna z begunci in da se ne bo nikdar spustila v kupčije takega kova. Tako se glasi uradna izjava.

SLOVENC

doma in po svetu

Priprave za „Ljubljanski festival“

Dne 28. junija se bo začel „VI. ljubljanski festival“, ki se je v teku 6 let svojega obstoja razvil v največjo kulturno prireditev poletja v slovenski prestolnici. Iz leta v leto se je stopnjevala kvaliteta prireditev, prav tako pa tudi število sodelujočih ter obisk gledalcev. Na dosedanjih petih festivalih je bilo skupno 73 glasbenih prireditev, 11 dramskih predstav in 18 folklornih nastopov. Skupno je na teh prireditvah sodelovalo 9.185 oseb, vseh obiskovalcev pa je bilo 211.000. Naraščal je tudi obisk tujcev, ki je lani dosegel število 3000, vendar s tem prireditelji niso zadovoljni in nameravajo v prihodnjih letih posvetiti več skrbi pritegnitvi inozemskih gostov.

„Ljubljanski festival“ si pa je že pridobil nekaj stalnih prijateljev v inozemstvu in ga je tuji tisk, — med drugim dunajska „Furche“ — že ponovno zelo laskavo ocenil.

Po namenu prireditev bi pa naj festival postal osrednja slovenska prireditev, nekaj prikaz ustvarjalne moči vseh delov našega naroda in bi naj za teden svojih predstav privabil v slovensko metropolo rojake iz vseh krajev, kjer se govori slovenski jezik.

Na letošnjem programu je poleg Smetanove opere „Prodana nevesta“, ki jo bodo podali pevci ljubljanskega opernega gledališča, še nastop baletnega ansambla istega gledališča, ki bo podal Čajkovskega „Labodje jezero“. Ljubljanska drama bo nastopila s Shakespearejevo „Ukročeno trmoglavko“. Eksperimentalno gledališče bo pa poseglo v grško klasiko s Platonovim „Sokratom“. Bogat je pa tudi seznam gostovanj. Mariborsko operno gledališče bo prišlo kar z največjim Verdijevim delom „Aido“, Slovensko narodno gledališče iz Trsta bo pa zaigralo Goldonijevo „Primorske zdruhe“. Za ljubitelje koncertov bo ensemble slovenskih solistov pripravil večer izbrane slovenske glasbe. V okviru kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo bo nastopil „Zbor madrigalistov iz Celovca“, iz Beograda bo prišel akademski zbor „Branko Krstanović“ in predvajal „Simfonijo Orienta“, ki jo je napisal Slavenski. Slovenska filharmonija pripravlja večer prvič izvajanih slovenskih skladb.

Nastopilo bo tudi več folklornih skupin iz Slovenije in južnejših republik Jugoslavije. Za čas festivala bo odprta razstava zgodovinskega značaja „Turški vpadi na slovenska tla“. V Moderni galeriji pa bo reprezentativna razstava sodobne slovenske umetnosti. Narodna in univerzitetna knjižnica pa bo priredila razstavo „400 let slovenske kolarja“, katere ogled bi priporočili vsem tistim pri nas, ki pravijo, da je slovenski jezik nastal pred pičlimi 100 leti.

Slovenski „Slavčki“ prepevali Amerikancem

Na povabilo Društva za razvoj mesta Cleveland, je slovenski mladinski zbor „Slavčki“ nastopil s posebnim koncertom v cerkvi sv. Martina v Novelty, Ohio. Zbor, ki ima 18 sopranistk, 10 altistk, 9 tenorjev in 8 basov, je zapel 10 slovenskih pesmi, za nameček pa še eno angleško. Prav posebno je ugajala angleškim poslušalcem „Gor čez izaro“, ki je nekatere ganila do solz. O koncertu so zelo pohvalno pisali trije angleški listi, eden pa je prinesel celo sliko zbora, ki ga vodi g. Miodrag Savernik.

Prva slovenska sv. maša v Caracasu

Rojak nam piše iz Caracasa (Venezuela) v Južni Ameriki:

Z velikim veseljem in zadovoljstvom smo sprejeli slovenskega duhovnika preč g. Janeza Grilca, ki je prispel k nam po dolgi poti iz Argentine: preko Čilea po Pacifiku skozi Panamski kanal v Venezuelo. Hvaležni smo zato njemu, ker se ni ustrašil ne zaprek in ne težav, kakor tudi prevz. škofu dr. Gregoriju Rožmanu in nadškofu Ariasu, ki sta pripomogla, da se je izpolnila naša želja.

V Caracasu nas je približno sto Slovencev, medtem ko nas je v vsej Venezueli morda dvesto.

Pri prvi sv. maši se nas je zbralo okrog sedemdeset. Pravijo, da če sta dva Slovencev — pevsko društvo, trije — procesija . . . Tako smo se tudi mi poizkusili v ljudskem petju. Pesmi smo se lotili v strahu, če nismo po tolikih letih zapuščenosti in odmaknjenosti od domovine pozabili na napev in besedilo. Pa je šlo. Med tem ko je v cerkvi radostno pela vsaka duša, pa je zunaj bilo kot iz škafo, prvič po dolgi suši, kakor bi mi z našim prisrčnim petjem ganili nebo. Konec naj bo suše, zunaj je rosil dež, med nami pa slovenska božja služba. Pač pa je šla procesija — po vodi.

Prostor je bil napolnjen, kolikor ne z nami, so ga napolnile č. sestre s svojimi gojenkami, ki so pozorno poslušale tujo, a vendar blago žuborečo govorico. Prav posebno pa so jim bile všeč naše lepe Marijine pesmi.

Pričetek je bil dober; po sv. maši smo se pa razgovorili o slovenski službi božji za naprej. Imeli bomo mašo vsako nedeljo popoldne ob petih pri č. sestrah Device od Guadalupe (Mehika), ki so nam dale prostore na razpolago, za kar smo jim globoko hvaležni.

ZDRAVNIK SVETUJE

O KAČAH IN KAČJEM PIKU

(Nadaljevanje iz štev. 22)

Obe kači strupenjači, modras in gad, sta zelo nevarni, če pičita. Strupenost pika je pa odvisna od časa, ki je potekel od zadnjega pika. Po petih do šestih zaporednih ugrizih je zaloga v žlezi strupnici izčrpana. Če pa je žleza polna, tedaj je najnevarnejši prvi pik. Ker pa nikdar ne vemo, koliko časa je poteklo od zadnjega pika, in ker tega tudi iz načina ugriza ni mogoče spoznati, moramo pri vsakem piku tako postopati, kot bi pičila kača s polno žlezo.

Med nestrupenimi kačami je omembe vredna naša domača belouška (die Ringelnatter). Trup je sivomodre barve s temnimi pegami vzdolž hrbta. Spodnja stran je črna in ob straneh so vidne bele pike. Najbolj značilni pa sta dve beli ali rumeni lisi na glavi v območju senc; zato tudi ime „belouška“. Redkokdaj je daljša kot en meter. Živi ob obalah naših jezer, ob strugah naših potokov in rek ter ob močvirjih, kjer se najraje zadržuje. Na belouške pa naletimo tudi na kmetih v bližini stanovanj, v hlevih, v kozočih in v porušenem zidovju. Kot hrana ji služijo v pretežni meri žabe in poljske miši. Odraščena samica odloži na leto 20–35 jajc v gnoj, v listje, v mah ali v rahlo zemljo, kjer jih prepusti njihovi usodi. V zgornji čeljusti ima precej veliko žlezo strupnico, vendar je njen ugriz za ljudi in večje živali popolnoma neškodljiv, ker nima zob strupnikov, kakor sem že omenil v zadnjem listu. Od nestrupenih plazilcev luskavcev navajamo še slepce in kuščarje. Slepce, kači podobne plazilec, je 30 cm dolg, sive barve in z dolgim repom. Ta žival je jako koristna, ker pokončava črve-deževnike, slinarje (gole polže) in žuželke.

Zelo koristni so tudi naši domači kuščarji, ki jih lahko vidimo na zidovih, ob plotih in v planinah. So rjavkasto-sive, oz. zelenkaste barve, dolgi pa so od 12 do 22 cm ter ljubijo luč in sonce. Zrejo ličinke, muhe in različni mrčes. Belouške, slepce in kuščarje je treba torej štiti, ker gospodarstvu zelo koristijo.

Zdravljenje strupenega kačjega pika stremi za tem, da

1) preprečimo prodiranje strupa od mesta ugriza v notranjost telesa, da 2) pospešimo izločitev strupne snovi na mestu ugriza ali ko že kroži v krvi in da 4) zdravimo že nastale posledice zastrupljenja.

K točki št. 1): Če je kačji pik na roki ali nogi, je treba pičeni ud trdo prevezati med pikom in srcem in sicer za dlan široko nad ugrizom. S to prvo pomočjo zavremo prodiranje strupa po venah, to je žilah dovodnicah, navzgor, proti srcu. Ud pa ne sme ostati prevezan dalj kot dve uri, ker bi v nasprotnem slučaju odmrli.

K točki št. 2): Neškodovana sluznica ust, želodec in črevesa, strupa ne vsrkava. Zaradi tega ni nevarno, če rano izsesamo, vendar samo, če ni ranjena sluznica. Na vsak način pa je priporočljivo, da to, kar smo z ustmi izsesali, takoj izpljunemo in izplakemo usta z vodo. Namesto izsesanja svetujemo, da nastavite nad kačjim pikom rožič za puščanje krvi. Pred izsesanjem bodisi z ustmi ali z rožičem pa moramo okoličko kačjega pika zbadati z iglo, da povečamo krvavitev. Seveda pa tudi v tem slučaju ne smemo pozabiti na podvezo, ki jo moramo namestiti še pred izsesanjem. Sedaj pa k točki št. 3) Da strup uničimo, oziroma pretvorimo, lahko na mestu pika vtremo v rano kristalčke hipermanganokislega kalija, ki oddaja kisik, ki strup v mili obliki oksidira, to je sežge. Tudi zdravnik lahko vbrizga v rano primerno raztopino hipermangana, ki nato strup oksidira.

K točki št. 4): Za zdravljenje že nastalih posledic zastrupljenja naj velja naslednje: Obilno uživanje

črne kave in ruskega čaja oživlja srce in spodnja ledvice k izdatnemu izločanju strupa s sečom. Ohranitve važnih središč živčnega sistema, ki jih je povzročil kačji pik, zdravimo s spodbudnimi zdravili, to je s kofeom, s kardiocolom in s koraminom. Lobelin, ki ga pridobivajo iz droge neke vrste zvončnic, je uspešno dražilo dihalnega centra. Nektanje zalivanje z alkoholom je škodljivo — preveč alkohola namreč slabi srce. Človeka, ki ga je pičila kača, lahko okrepimo samo s požirkom konjaka ali žganja.

Najlepše uspehe pri zdravljenju kačjega pika dosežemo pač z zdravilnim serumom. Uspehi so tem boljši, čimprej začnemo z vbrizgavanjem specifičnega cepiva, ki je bilo pridobljeno s trupom dotične vrste kač, ki je človeka pičila. Poskusi z zdravilnim cepivom, ki učinkuje istočasno proti strupu različnih kač, niso bili tako ugodni. Uporaba takega takozvanega polivalentnega (mногоstranskega) seruma je samo tedaj dopustna, če ne vemo, kakšne vrste kača je pičila. V avstrijskih apotekah je zdravnikom na razpolago serum proti ugrizu „evrop-

skih“ modrasov, in sicer v ampulah po 10 kubičnih centimetrom, ki ga vbrizgavajo zdravniki pod kožo v slučaju pika.

Da dobijo cepivo proti kačjemu piku, gojijo v primernih farmah več vrst kač, ki izpraznujejo svoj strup v gotove gobe. Strup vbrizgavajo potem izbranim zdravim konjem v vedno večjih dozah. V konjih se tvorijo nato snovi proti kačjemu piku. Iz krvi, oziroma sokrvice, cepljenih konj dobivajo potem takem zdravilne serume, ki vsebujejo protistrupe proti piku različnih kač.

V splošnem ljudje kačjemu piku niso tako izpostavljeni, ker ne pridejo kar tako na lepem v dotik s kačami strupenjači. Posebna nevarnost preti pač nabiralcem jagod, ki so večkrat bosí, pastirjem, lovcem, posebno na preži in izletnikom na skalnatih gorah. V šoparnih dneh kače kaj rade pikajo, če jim le nudimo priliko. Visoki, čvrsti čevlji, debele nogavice, previdno otipanje kraja, kjer nameravamo stati ali sedeti, z dolgo palico, nas pri izletih in med opravi v gozdu lahko obvaruje pred marsikakem neprijetnim presenečenjem. Vsestranska previdnost je torej najboljša obramba pred kačjim pikom.

(Konec)

Dr. G.

SKRIVNOST ŽIVALSKEGA SVETA

T · R · O · T

Ta moški zastopnik pri čebelji družini ima pri ljudeh slab glas in majhno veljavo. Deloma upravičeno, deloma pa tudi neupravičeno. Njegova važnost je v tem, da bi brez njega ne bilo ne čebel in ne matic — torej sploh nobenega življenja pri čebelah, pri ljudeh pa nobenega medu. Res je pa na drugi strani, da bi v ta namen zadoščeval pri vsaki družini samo en trot. Toda narava je dardžljiva in razsipna! Zato je v vsaki čebelji družini teh možakov veliko, kar pa tudi ni brez pomena. Na ta način je namreč omogočen naravni plemenitni izbor, ki je za ugoden razvoj in napredek družine velike važnosti. Da je pa v posameznih družinah trotov mnogo preveč, je največkrat kriv čebelar. ki se o pravem času ni briga za to, da bi zmanjšal trotovsko satje (trotovino) na najmanjšo mero in tako preprečil preobilico trotovske zalege.

Kakor vemo, se trot izleže iz neoplojene jajčka. On torej nima očeta, ampak samo mater. Ko smo govorili o matici, smo rekli, da hrani v posebnem semenskem mošnjičku trojke seme. Z njim sprti oplodjuje samo jajčka za čebele in maticice; če pa hoče zaleči trotovsko zalego, jajčec nič ne oplodi. Sedaj bomo razumeli, zakaj ostarela matica začne zalegati sama trotovska jajčka; zato, ker ji je zmanjkalo zaloge v mošnjiču! Podobno je s čebelotrotovko. Če je namreč družina dalj časa brezmatična, začno čebele nekaj navadnih čebel pitati s matičino „kraljevsko“ hrano. Zaradi tega se takim čebelam (laži-maticam) razvijejo naknadno jajčniki tako daleč, da začno proizvajati jajčka, ki jih zalegajo po več v vsaki celici. Ker se pa take čebele ne morejo oplemeniti s trotom, so vsa jajčka neoplojena in zalega samo trotovska. V takem primeru govorimo o „trotovcu“, ki pomeni konec družine. Takšni pojavi so za čebelarja žalostni. Pomenijo za njegovo čebelarjenje veliko škodo, zanj samega pa ali nevednost ali pa malomarnost. Ne to ne ono mu ni v čast!

Trotov čebelja družina nima vedno v svoji sredi. Pojavljati se začno takrat, ko postajajo družine godne za rojenje. Pojav trotov meri torej na pomnoževanje družin. Kakor hitro se spomladi, ob primerno dobri paši in ugodnem razvoju družine, pojavi naravni nagon po množitvi družin (rojenje), začno čebele graditi trotovsko stajo in matica ga do zadnje celice zaleže. Sedaj je odvisno od sistema panja in od čebelarja, koliko bo trotov v posamezni družini. Če imajo čebele mnogo prostora za novo satje in če jim je na voljo puščeno, kakšno satje izdelujejo, potem smo lahko prepričani, da bodo zgradile mnogo preveč trotovine. Če jim pa čebelar prostor omeji in jih z umetnim satjem (satnicami) nekako prisili, da gradijo navadne (čebelje) celice, potem se troti v družini ne bodo namnožili čez mero.

In na tem smo čebelarji prizadeti! Kajti troti nič ne nabirajo medu, pač pa ga prav pridno jedo. Tudi drugega dela ne opravljajo: ne donašajo ne vode, ne obnožine, ne čistijo celic in ne krmijo zalege; skratka, živijo na račun tujega dela. Vendar je med njimi in med njihovimi tovariši-ljudmi, ki tudi živijo na račun tujega dela, neka bistvena razlika. Troti po svoji naravi in po ustroju svojega telesnega organizma ne morejo nobenega dela izvrševati. Za nabiranje nektarja nimajo pripravnega jezika in nimajo golše za med; prav tako jim manjka žlez za kmljenje zalege. So tedaj po naravi določeni za brezdelje. Tega pa o ljudeh ne moremo trditi! Če se o trotih zaničljivo izražamo, jim pravzaprav delamo krivico. Namen, zaradi katerega so v družini, izvršujejo točno: v dobi rojenja jih nekaj vsaka družina nujno potrebuje. Poskusi so pokazali, da so čebele močno popustile v svoji marljivosti, ko so jih umetno oropali trotov v času, ko jih morajo imeti.

Trot potrebuje za svoj razvoj največ časa, in sicer 24 dni. Ko se izleže, še ni takoj (Dalje na 6. strani)

Za naše pravice

Čudna so pota slovenskega naroda na Koroškem. Več kot 100 let se bojuje za svoje narodne pravice. Prišle so vojne, sledili so zapori, izseljevanje, uboju, požigi itd., toda narod ni klonil. Po drugi svetovni vojni je vse kazalo, da nam bo večinski narod vendar priznal one pravice, za katere se bije boj že več kot 100 let. Dobili smo dvojezične šole, čeprav ne povsod, kjer bivajo Slovenci, toda bilo je nekaj in v deželi je vladal mir, dokler niso nemško-nacionalni hujskači znova začeli rovariti.

Pred tremi leti so na Dunaju svečano podpisali državno pogodbo, med tem seveda tudi člen 7 državne pogodbe, kjer so zajamčane avstrijskim manjšinam vse narodne pravice, toda tri leta sta se večinski stranki prepirali, kdo je pravzaprav pristojen za izpolnitev oz. izvršitev tega člena državne pogodbe. Končno je ustavno sodišče razsodilo, da je pristojna zvezna vlada. Kakor beremo v časopisih, pa je sedaj treba šele poiskati oz. ugotoviti manjšino. Čudno se nam zdi to: kadar rabijo Slovence, natančno vedo, kje se nahaja manjšina, tudi po drugi svetovni vojni, ko so nam dali dvojezične šole, niso vprašali, kje je manjšina, tudi niso zahtevali „Ermittlung“ ali se zavzemali za „Elternrecht“. Danes pa natančno ne vedo, kje je manjšina. V časopisih izven dežele, kakor smo brali v „Tedniku“, bruhaajo žveplo proti Slovincem in tako zastrupljavajo mirno sožitje med obema narodoma. Seveda gotovi domači časopisi ne upajo prinašati takih lažnivih vesti, zato se obračajo ti hujskači na časopise izven Koroške. Vzeli so sedaj na piko naše duhovnike. Mi na deželi pa dobro vemo, kako naši duhovniki vestno vrše svoje dolžnosti brez ozira na to ali so njihovi verniki te ali one narodnosti. Resnici na ljubo pa ugotavljamo, da imajo Nemci, čeprav jih je komaj pesčica, vsako nedeljo tudi pridigo v njihovem materinem jeziku, kar je tudi prav. Po drugi strani pa celo na farah, kjer je polovica Slovencev, Slovenci pogosto ne slišijo slovenske besede v cerkvi.

Kam priveda tako hujskanje proti slovenskim duhovnikom, smo že nešteto krat doživeli. Omenimo samo, kako so blagopokojnega dekana Limpla v Kapli ob Dravi ponoči izvalili, da je šel previdet nekega baje na smrt bolnega človeka. Med potjo počel strel in duhovnik se zgrudi težko ranjen z Najsvetejšim na zemljo. — Storilca, kakor po navadi, še do danes niso izsledili. Župnik in bivši slov. dež. poslanec Poljanc je moral umreti mučeniške smrti, ker so ga nahujskani domačini po nedolžnem očrnilu pri oblasti. Vsi taki žalostni in obžalovanja vredni dogodki bi izostali, ko bi te hujskarije ne bilo. Da bi pa gonjo proti dvojezični šoli še bolj podprli, se sklicujejo na vindišarje.

Pravijo, da vindišarji ne razumejo slovensko. Takim ljudem bi svetovali, da gredo na deželo in se prepričajo pri slovenski radijski oddaji: videli bi, kako radi poslušajo slovensko oddajo vsi Slovenci in „vindišarji“.

Mi smo lojalni avstrijski državljani, izpolnjujemo vse dolžnosti do države. Zato pa zahtevamo, da tudi država nam da one pravice, ki nam pripadajo in da nas tudi štiti pred napadi s strani nepopoljšljivih prenapetežev.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

191

KOROŠKI SLOVENC

III. del. I.

Vsi mestni in kmečki posedujoči sloji so pa najbolj mrzili dirigirano gospodarstvo, zlasti ker so bili njegovi izvajalci tudi nosilci terorja. Glede na to je pozimi l. 1794-95. konvent ukinjal zadevne zakone drugega za drugim, toda v popolnoma izčrpani deželi s čisto omrtvičenim zasebnim gospodarstvom je ta nenadni prehod povzročil pravo gospodarsko katastrofo. Polom je nastopil tako hitro, da je čez noč uknil skoro vse gospodarsko življenje in nastopili sta strašna draginja ter pomanjkanje vsega. Nižji sloji mestnega prebivalstva so bili izpostavljeni nepopisni bedi, a okoristili so se kmetje in spekulant. Ravno te nepremostljive težave so povzročile tudi veliko šibkost vlade, ki je bila nesposobna obvladovati upravo in povsod so se vnovič začeli pojavljati bolj ali manj resni nemiri. Toda spričo dotedanjih izkušenj je ustvarilo sedaj meščanstvo vseh smeri disciplinirano fronto, ki je brezobzirno dušila vse poskuse odpora. Pri tem se je mogla sedaj prvič izza l. 1789. opreti tudi na disciplinirano armado. Dne 13. V. 1795. je bil zlomljen še poslednji odpor pariških levičarjev in ta dan bi skoro mogli označiti tudi že za nekak konec „velike“ francoske revolucije.

Precej se je bil pa medtem spremenil že ves smisel vojne. Izprva je bila ta le političen manever proti monarhiji, slednjič je pa postala jakobincem pretveza za njih despotizem, toda tudi z njihovim padcem še ni bilo konec republikanske bojaželjnosti. Republikanci so še slej ko prej težili za „naravnimi mejami“, a pod tem vidikom bi bili vendarle radi sklenili mir vsaj s tistimi državami, ki so se bile že same naveličale vojne in do katerih niso čutili tudi nobene mržnje, ter tako slednjič prisilili še Avstrijo, da preneha s sovražnostmi. Ravno številni porazi so namreč že popolnoma razkrojili že itak rahlo vzajemnost med zavezniki. Že konec l. 1794. je prispeval v Bazel odposlanec Prusije in sklenil po dolgotrajnih razgovorih dne 14. IV. 1795. mir s Francozi, pustivši jim precej proste roke na zapadu. Ta pruski odpad je prisilil tudi Holance, da so odstopili Francozom levi breg Rena ter sklenili z njimi celo zvezo proti Angliji. Tri mesece zatem se je posrečilo Francozom skleniti ugoden mir še s Španijo, a glede Avstrije sta napeli Anglija in Rusija vse sile, da bi jo odvrnili od podobnih korakov.

Mir, ki so ga dosegli Francozi z večino držav in tudi notranja pomiritev sta bila vsekakor velik uspeh „termidorjevcev“, toda prejšnja levičarska strahovlada je pustila za seboj strašne gospodarske razvaline. Uničeni so bili trgovina, kmetijstvo, denarstvo in zaupanje. Od vsepovsod so prihajala porazna poročila o obupnem stanju po vsej deželi in o lakoti po mestih, a vlada je ostala brez vseh denarnih sredstev. To je spomladi l. 1795. nujno vodilo do novih hudih ljudskih nemirov v Parizu,

toda množice so sedaj ostale brez voditeljev, radi česar jih je konvent tudi lahko zatrl z vojaško silo, a nezadovoljstvo se je širilo še naprej v vseh krogih. Desničarjem se je zdelo, da so dobili še premalo, levičarji so gledali v delu termidorjevcev le nastop očitne reakcije, edini zmerne republikance in monarhiste, da so izglasovali dne 23. IX. zopet novo, kompromisno ustavo. Ta je po strašnih izkušnjah zadnjih let izhajala iz načela, da so za vodstvo javnih zadev najsposobnejši posedujoči sloji, ker so tudi najbolj zainteresirani na redu in zakonitosti. V ta namen so uvedli posredno volilno pravico in jo omejili le na davkoplavalce. Bodoča zakonodajna skupščina bi obstajala iz „Sveta petstoterih“ in iz „Starejšinstva“; prvi bi le predlagal razne sklepe, drugi bi jih pa potem oblikovali v zakone. Vrhovno izvršilno oblast bi imel petčlanski „direktorij“ z obširnimi pooblastili, ki bi imenoval tudi ministre. Ukinjene so bile razne prejšnje montanjarske ustanove (med temi tudi komune, glavna oporišča levičarjev), zabrisana nekatera prejšnja politična in socialna načela, zrahljan je bil centralizem, poudarila je pa v še večji meri gospodarsko svobodo. Radi vojne in domačih nemirov so pa ostali še vedno v veljavi nekateri zakoni proti protirevolucionarjem. Skratka: namen nove ustave je bil utrditi republiko, ohraniti njen meščanski značaj in dovoliti izvršilni oblasti tudi avtoritarna sredstva. (Dalje prihodnjik)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

PREŽIVEL JE *atomska bomba*

(Nadaljevanje in konec)

Stopila sva naprej, toda že čez dvajset ali trideset korakov sem se moral ustaviti. Sapa mi je pohajala, srce mi je razbijalo in noge so si mi šibile. Neznansko sem bil živjen in zato sem prosil Jaeko-san, naj pogleda, če bi morda našla kanček vode. Vode pa ni bilo nikjer. Potem sem le zbral še toliko moči, da sva šla pomalem naprej.

Še zmeraj sem bil čisto gol, a me ni bilo niti malo sram. Kar neprijetno mi je bilo, ko sem spoznal, da se nič več ne sramujem. Ko sva zavila okrog vogala, sva uzrla vojaka, ki je otopelo stal sredi ceste. Ker mu je čez ramo visel prt, sem ga vprašal, če mi ga dá, da bi z njim zakril svojo nagoto. Vojak mi je prav rad prepustil prt, črhnil pa ni nobene. Toda brž nato sem tudi prt izgubil, tedaj si je Jaeko-san odvzela predpasnik in mi ga ovila okrog ledij.

Šla sva tako počasi, da poti do bolnišnice ni bilo ne konca ne kraja, nazadnje pa sta se še nogi, togi od strjene krvi, uprli in me nista hoteli več nositi. Da bi šel naprej, nisem imel več ne moči ne volje. Takrat sem dejal ženi, ki je bila skoraj prav tako hudo ranjena, naj gre kar sama. Temu se je upirala, toda drugega ji ni kazalo. Morala je naprej in poiskati kogarkoli, da bi stopil pome.

Jaeko-san se je zagledala za hip v moj obraz, potem pa se je tiho obrnila in pohitela proti bolnišnici. Čez nekaj korakov se je ozrla, mi pomahala in se je izgubila v somraku. Takrat je bilo skoraj povsem temno. Tako sem bil osamljen, ko ni bilo več žene pri meni, da se me je polotila prava groza.

Zleknjen sredi ulice, sem se najbrž onesvestil, zakaj spominjam se le, kako sem ugotovil, da se mi je krasta na stegnu odtrgala in je začela kri znova curljati. Z roko sem pritiskal na rano, dokler ni nehala krvaveti. Potem mi je bilo boljše.

Bi morda lahko šel naprej?

Poskusil sem. Vse je bilo kot v težkih sanjah - moje rane, mrakoba, ulica pred menoj. Komaj komaj sem se premikal; samo možgani so delali neverjetno živo.

Čez čas sem prilezel do praznega prostora, kjer so bili porušili več hiš, da bi tam napravili nekaj požarni jašek. Iz somraka so se polagoma izluščili čadasti obrisi Direkcije za pošto, telegraf in telefon, velike stavbe iz železobetona, ob kateri je stala tudi bolnišnica. Pogum se mi je vrnil. Uverjen sem bil, da me bo zdaj že kdo našel; če pa prej umrem, bodo vsaj naleteli na moje truplo.

Za hip sem si odpočil. Polagoma je dobival prostor okrog mene svoje prave oblike. Megleno sem razločeval obrise ljudi, a vse je bilo tako, kot da hodijo mimo mene

duhovi. Videti je bilo, kakor da se nekatere teh senc z nepopisnimi bolečinami naprej pomikajo kot ptičja strašila, saj so molele roke proč od teles in z njimi krilile. Nisem razumel, kaj naj to pomeni, dokler nisem naposled opazil, da so vsi ti ljudje strahotno opečeni in da tiščijo roke od sebe pač zato, ker hočejo preprečiti boleče trenje opečenih udov ob živo meso. Iz megle se je izluščila gola žena z nagim otrokom v naročju. Povesil sem oči. Kaj če ju je presenutilo v kopalnici? Ko pa sem zagledal še razgaljenega moškega, mi je padlo na um, da se jim je najbrž pripetilo isto kot meni: neka neznana sila jim je strgala obleke s teles. Stara ženska je ležala tik ob meni in na obrazu se ji je poznalo, kako trpi; toda niti črhnila ni. Pravzaprav so imeli vsi, ki sem jih videl, nekaj skupnega - vsi so bili popolnoma tiho.

Kdor je mogel, se je pomikal k bolnišnici. Brž ko sem zbral še nekaj moči, sem se pridružil tej procesiji nesrečnežev in tako sem naposled le prilezel do vrat Direkcije za pošto, telegraf in telefon.

Znano okolje in domači obrazi. Tu sta bila gospoda Iguč in Jošihiro pa moj stari prijatelj gospod Sera, upravnik bolnišnične pisarne. Prihiteji so mi nasproti, toda ko so opazili moje rane, se jim je izraz zadovoljstva spremenil v prepalost. Tako sem bil srečen, ko sem jih zagledal, da nisem razumel njihove tesnobe.

S pozdravljanjem nisimo zapravljali časa. Brž so me položili na nosila in odnesli v

poslopje direkcije, ne da bi se menili za moje ugovarjanje, češ da lahko hodim sam. Pozneje sem zvedel, da je bila bolnišnica prenatrpana in so zato uporabili pisarne v direkciji kot pomožno bolnišnico. Po sobah in hodnikih so se gnetli ranjenci, med katerimi sem opazil precej sosedov.

Moji prijatelji so dvignili nosila in jih skozi odprto okno potisnili v vratarjevo čimnato, ki so jo preuredili za zasilno postajo prve pomoči. Le-ta pa je bila prej podobna klavnici; po tleh je ležal omet, pohištvo je bilo polomljeno in vse je bilo pokrito z razbitinami; zidovi so bili polni razpok; težak jeklen okenski okvir je bil docela skrotovičen in na pol izrivan s podbojev. Res, nenavaden prostor za previjanje ran.

Zelo sem bil presenečen, ko sem zagledal najprej stojo posebno bolniško sestro gospodično Kado, potem pa še gospoda Mizogučija in staro gospo Saeki. Gospodična Kado se je, ne da bi črhnila, lotila pregledovati moje rane. Nihče ni govoril. Prosil sem za srajco in pidžamo. Dali so mi oboje, a še zmerom ni nihče odprl ust. Čemu vendar vsi molčijo?

Gospodična Kado me je pregledala, tisti hip pa se mi je zazdelo, kakor da so se mi vnela prsa. Jodirala mi je rane, a vse moje rotnje je ni moglo pripraviti, da bi prenehala. Ker mi ni preostalo drugega, kot pretrpeti te muke, sem se hotel razvedriti z gledanjem skozi okno.

Na nasprotni strani sem videl bolnišnico in prav dobro razločil del strehe in sončlišče v tretjem nadstropju. Ta razgled mi je pomagal, da sem za trenutek pozabil, kako me vse skeli. Skozi okna prostora za sončenje se je pokadilo. Bolnišnica vendar gori!

Odlasalec

„Spomlad' meni mat'
Branijo ženitvat';
Cakaj, prosim te,
Do poletja me."
Ljuba privolila,
Ni se omožila.

Bilo je polet',
Sad preganja cvet,
Tiček govori:
„Kaj se tebi zdi,
Ko bi b'la poroka
Na praznik svet'ga Roka?"

Bliža se jesen,
Peče kruh prosen,
Tiček zdihaje zdej:
„Oh, bolan sem lej!
K'sušec jajce zleže,
Zakon naju zveže."
M. K.

Ljuba je solzna
Pusta čakala:
Pust se je začel:
Tiček drugo vzeli!
Na tega, ki odliša,
Slepa se zanaša.

NARTE VELIKONJA:

POGREB *na kmetih*

Mlakarja so dvignili z odra. V krsti ga je blagoslovil župnik in njegov zategli glas se je mešal z dimom svetle kadilnice, ki jo je mežnar Luka vihtel v sobi. Umaknila sta se pred hišo. Temna gruča mož je stala na levi strani na dvorišču: občinski odbor in odbor gozdne zadruga, okrajni šolski svet, odbor hranilnice in posojilnice, vsi, ki so z Mlakarjem kmetovali, vsi, ki jim je oral.

Visoke bukve in košata smreka so začudeno gledale množico, ki se je zgrinjala na dvorišču, in otroci so že čakali za križem pod smreko. Čuli so se votli udarci, ki so zabijali pokrov.

Začeli so se premikati. Spreddaj je visoko plaval križ. Nosil ga je Librov Tone in bi se do smrti tepel, če bi ga hotel kdo drugi.

pomočjo domačinov organizirali prva dela.

Po osmih dneh se je Tampico vrnil v zaliv Espiritu Santo z majhnim brodovjem parnikov. Murchison je zbral 1500 delavcev. V hudih dneh suženjstva bi se bil zaman trudil in zapravil čas; odkar pa je imela Amerika, zemlja svobode, samo še svobodne ljudi, so ti radi prihiteji, kamor koli jih je klicalo dobro plačano delo. Denarja „Topniškemu klubu“ ni manjkalo; dajal je svojim ljudem visoke plače, pa še velike in pravično razdeljene nagrade povrh. Za Florido najeti delavci je lahko računali s tem, da bo po končanem delu imeli na svoje ime naložen denar pri baltimorski banki. Murchison je bil tedaj v zadregi samo glede izbire; lahko je najemal v svojo delovno legijo samo najboljše strojnike, kurjače, livarje, apnarje, rudarje, opekarje in težake za vsa dela; črne in bele, za barvo se ni zmenil. Mnogi so prišli s svojimi rodbinami in nastala je pravcata emigracija.

Dne 31. oktobra se je vsa vojska izkrcala v pristanišču mesta Tampe; lahko si predstavljamo, kako je to mestece oživel in se razgibalo, ko se je njegovo prebivalstvo v enem dnevu podvojilo. V resnici si je mesto Tampa lahko obetalo iz pobude „Topniškega kluba“ velik dobiček, vendar ne zaradi števila delavcev, ki so jih odpravili takoj v Stone's Hill, ampak zaradi radovednežev, ki so se usipali proti polotoku Floridi z vseh koncev zemeljske oble. Prve dni so imeli dela čez glavo, da so iz ladij izkr-

cali orodje, stroje in živila, pa tudi precejšnje število pločevinastih hiš, za katere so prispeli razstavljeni, s številkami označeni deli. Hkrati je Barbicane že tudi zabil prve kole za železnico, ki naj bi premostila razdaljo 15 milj med Stone's Hillom in Tampico.

Vsi vemo, kako gradijo ameriške železnice; proga se muhasto zvija in leze drzno po strminah navkreber, prezira zaščitne ograje in varnostne priprave, pleza po gričih in se spušča v doline; železnica teče na slepo, še malo ji ni mar za ravno črto; cenena je in ni nikomur v napoto; zato pa na njej lahko po mili volji izturiš in zletiš v zrak. Železnica iz Tampe na Stone's Hill je bila prava malenkost, zgradili so jo hitro in z majhnimi stroški.

Sicer pa je bil Barbicane duša vseh teh ljudi, ki so se odzvali njegovemu vabilu, on jih je spodbujal, jih navdihoval in navdušeno prepričeval; našel si ga na vseh krajih, kakor da bi imel dar povsodnosti, za njim pa se je zmeraj sukal in godrnjal J. T. Maston. Njegov praktični duh je stuhtal tisočero rešitev. Zraven njega so ovire, težave in zadrege kar kopnele, bil je hkrati rudar, strojnik in topničar, imel je pripravljene odgovore za vsa vprašanja in rešitve za vse naloge. Zivahno je dopisoval s „Topniškim klubom“ in s tovarno Goldspring; parnik Tampico pa je v zalivu Hillisboro z zakurjenimi kotli in pripravljeno paro noč in dan čakal njegovih povelj.

Barbicane je 1. novembra zapustil Tampico z oddelkom delavcev in že naslednjega dne je zraslo okrog Stone's Hilla mesto montažnih hiš. Obdali so ga z ograjo in kmalu je bilo v njem tako živahno, da bi ga kar hitro zamenjali s kakim velikim ameriškim mestom. Življenje je potekalo strogo po predpisih in z deli pričeli v popolnem redu.

Z vso skrbnostjo izvršena raziskovalna vrtanja so razgalila sestavo zemlje; že 4. novembra so lahko začeli s kopanjem. Tega dne je Barbicane sklical vse mojstre. Govoril jim je takole:

— Vi vsi, prijatelji moji, veste, zakaj sem vas poklical v ta zapuščen kotiček Floride. Gre za to, da ulijemo top z notranjim premerom 3 metre, z 2 metra debelo cevjo in 10 metrov debelim kamnitim opažem; moramo tedaj izkopati 20 metrov širok jašek v globino 300 metrov. To je precejšnje delo, dokončano pa mora biti v osmih mesecih. Torej morate izkopati 94.200 kubičnih metrov zemlje v 255 dneh, ali okroglo 400 kubičnih metrov na dan. To ne bi bilo nič težkega za tisoč delavcev, ki se lahko sproščeno gibljejo, v našem primeru pa bo to bolj težavno, ker je prostor dokaj omejen. Vseeno bomo to delo opravili, ker ga moramo opraviti. Zaupam vašemu pogumu in vaši spretnosti.

Ob osmih zjutraj so zasadili prvo rovačo v floridska tla. Odslej to vrolo orodje ni počivalo niti za trenutek v rokah rudarjev. Delavci so se izmenjavali pri delu vsakih 6 ur.

(Dalje prihodnjič)

JULES VERNE:

30

Potovanje na

Luna*)

Ali ima ta kraj kakšno domače ime?

— Imenujejo ga Stone's Hill, je odgovoril neki Floridčan.

Barbicane je molče razjahal, izvlekel svoje instrumente in začel ugotavljati z vso natančnostjo zamljepisni položaj mesta, kjer so se ustavili.

Tedaj se je sonce povzpelo na poldnevnik, Barbicane je v nekaj trenutkih izračunal podatke svojih opazovanj in povedal:

— Ta kraj leži 300 sežnjev nad morjem, ima 27 stopinj 7 minut širine in 5 stopinj 7 minut zapadne dolžine. Ker je suh in skalnat, se mi zdi za naš poškus zelo primeren. Torej bomo na tej planoti postavili skladišča, delavnice, peči in kolibe naših delavcev; nato je udaril s peto ob tla in proglašil:

— In od tod bo odletel naš izstrelek v neskončni prostor.

Stirinajsto poglavje

ROVAČA IN OMETAČA

Še tisti večer so se Barbicane in njegovi tovariši vrnili v mesto Tampa, inženir Murchison pa se je spet vkrcal na parnik Tampico, namenjen v New Orleans. Moral je zbrati armado delavcev in pripeljati s seboj večino materiala. Člani „Topniškega kluba“ so ostali v mestu Tampico, kjer so s

DOBRLA VES

(Dva pogreba)

24. majnika se je zbrala velika množica ljudi, da izkaže zadnjo čast rajnemu Jožefu Kappu, ki je bil ugleden uradnik in zvest katoličan. Rad je pomagal ljudem, kjer je le mogel v raznih, zlasti finančnih zadevah. Bil je skrben oče svoji družini. Pred dvema letoma je doživel veliko čast in veselje, ki ga le redko doživijo starši - novo sveto mašo svojega sina. Zato se je tudi pri pogrebu zbralo več duhovnikov. Sin-duhovnik je daroval za pokojnika sveto mašo, sorodniki so pristopili k svetemu obhajilu.

Težko prizadeti družini izrekamo pristočno sožalje k prerani smrti dobrega očeta, njegove duše pa se bomo spominjali v molitvi. N. v m. p.

7. junija smo spremili blago Zilanovo mater k zadnjemu počitku. Blaga mati je izpolnila 88 let, veliko let je trpela na bolniški postelji. Zelo potrpežljivo in bogu vdano je prenašala križ trpljenja in ga darovala Bogu in je bila tako žrtev za druge. Vera in zaupanje v Boga ter v Marijo ji je dajalo tisto moč, ki vse prenese in preмага. Velikokrat in z živo vero je sprejemala svete zakramente, zato jo je božji Zveličar obiskal še kratko pred smrtjo, ko je sprejela popotnico za večnost. Na praznik presvetelega Rešnjega Telesa jo je Bog poklical v večno domovino. Mnogo pogrebcev se je zbralo na domu, kjer se je dobra mati žrtvovala vse življenje. Njeno truplo čaka vstajenja v blagoslovljeni zemlji, plemeniti duši naj bo On, ki ga je tako ljubila, bogat plačnik. Družini in sorodnikom iskreno sožalje!

(Družinski praznik)

V krogu družine je obhajala Prajnikova mati iz Dobrle vasi 70-letnico svojega rojstva. Tudi njen brat, prečastiti gospod župnik Tone iz Ziljske Bistrice, je bil v krogu častilcev. Čestitamo in želimo dobri materi še mnogo zdravih let!

LOVANKE

(Poroka)

Mladi Čemer, Lorenc Schein, je pripehjal na binkoštni torek svojo mlado ženo Marijo Kogoj izpod Svete Heme. Poroka je bila v cerkvi svete Rozalije. Upamo, da jima bo sijalo sonce zakonske sreče, ker sta šla na tako višavo po zakonski blagoslov. Naj se mlada gospodinja med nami v Lovankah dobro počuti!

RUTE PRI BISTRICI V ROŽU

Dne 28. maja so sirene na Bistrici in v Svečah naznanile ogenj. K sreči smo bili ognja v vaseh naše občine že dolgo obvarovani. Kadar je gorelo, je bilo posledica isker iz lokomotive. Posebno spomladi, ko še drevje in trave niso zelenele, je vlak pogosto vžgal suho listje.

Omenjeni dan pa je gorelo v Rutah. Vžgal se je skedenj pri Kanavcu, ki je last gozdnega gospodarstva Webhofer. Patulja orožnikov, ki se je mudila v Rutah, je ogenj opazila. Hitro so prihiteli ljudje, da bi pomagali gasiti. Tudi gasilci iz tovarne akumulatorjev, bistriška in sveška požarna bramba so pomagali pri gašenju. Leseni zvrhnji del je do zidov pogorel. Tudi treh prašičev niso mogli rešiti. Zažgal je osemletni fantek, ki je bil sam doma in se je igral z vžgalicami. Škoda je precejšnja.

BACE OB JEZERU

Med tem ko gorovje po naših krajih še pokriva snežna odeja, že prihajajo tujci na oddih. Ta njihov nenavadno zgodnji prihod brzkone pomeni, da bo letošnja sezona glede na število še boljše od lanske. Tujski promet se z neverjetno naglico širi in seveda z njim vred razne potrebe. Nove kajize in hiše rastejo, stare pa popravljajo in modernizirajo; duh časa zahteva udobno, konkurenca pa sodobno komfortno stanovanje. Stavbeniki imajo polne roke dela in le z največjo težavo ustrezajo zahtevam hišnih lastnikov.

Versko življenje v naši fari je posebno lepo zbrstelo v majniku, najlepšemu mesecu čez leta. Ob nedeljah in praznikih smo imeli šmarnice v Pogorjeh in Bačah, zvečer pa še doma na fari. Zbor ljudskih pevke se vedno večja, saj naše vrle gospodinjje so tudi korajžne, rade in lepo goje.

Vprašanje mleka bo menda po zaslugi naših podjetnih in pridnih gospodinj dovoljno urejeno tudi za čas sezone. Končno pa, če nam kaj ni prav in smo prepričani, da bi bilo lahko bolje in drugače, pa tudi malo pogodrnjamo. To pravico si lastimo in je nam nihče ne more vzeti, dokler živimo v demokraciji.

KOTMARA VES

Imamo samo žalostne novice: poleg suše, ki jo mi na „Gurah“ še posebno čutimo, da že vsepovsod primanjkuje vode, nas obiskuje čisto smrt in pobira nedolžne otročiče: Koratovega Pepija, Kajžnikovo Ančko in Savernjakovo Lucijo. Tudi Mačkovi materi na Preblah so stekle ure dolgega 84-letnega življenja. Vsem prizadetim naše sožalje!

Pri Počku na Plešivcu je lani meseca avgusta pogorelo gospodarsko poslopje. Na kvatarno nedeljo smo blagoslovili ob navzočnosti številnih Plešivčanov in Vrdocčanov moderno in praktično pozidano novo poslopje. Vsa čast Počkovi družini, ki je v tako kratkem času postavila tako lepo poslopje!

(Lepa igra „Pri kapelici“)

Za sklep igralske sezone je priredila farna mladina v Kotmari vasi na praznik sv. Rešnjega Telesa igro „Pri kapelici“. Glavna misel igre je, da pravica končno le zmagala ali, kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. Igra je torej zelo poučna, zajeta iz kmečkega življenja na vasi, polna verskih motivov, zelo priporočljiva za podeželske odre. Igralci so svoje vloge odigrali v splošno zadovoljstvo. Razveseljivo je bilo, da so nastopile na odru čisto mlade mdeči in razodele lepe igralske talente.

Prav med igro pa je prišla žalostna vest, da se je ponesrečil pd. Gvažarjev Gidij, ki je pri zadnji igri nastopil na odru in je sedaj služil vojaški rok, pri nekih manevrih za Beljakom nekje in utonil. Bil je aktiven član farne mladine, pravcati fant od fare, zato je ta izguba farno mladino močno prizadela in globoko pretresla. Težko preizkušeni Gvažarjevi družini naše priščno sožalje! Gidiju pa naj sveti večna luč!

ST. RUPERT PRI VELIKOVCU

Posvetitev novega oltarja

V nedeljo, dne 1. junija je imela naša fara v svoji sredi prezvščenega nadpastirja. Namen njegovega prihoda topot ni bila vizitacija fare in podelitev sv. birne, temveč nekaj izrednega, kar posamezne fare le redkokdaj doživljajo. Prišel je posvetiti novi oltar. Med prenavljanjem cerkve se je namreč izkazalo, da je oltarna miza pri glavnem oltarju v zelo slabem stanju in ne odgovarja cerkvenim predpisom. Zato se je z majhnim trudom postavila nova, prav lepa oltarna miza, ki jo mora po cerkvenih predpisih slovesno posvetiti škof, kar se je zgodilo omenjeno nedeljo.

Obred posvetitve se je izvršil na zelo slovesen način in v najlepšem redu. Pred cerkvenimi vrati je zbrana duhovščina in številna množica ljudstva je priščno pozdravila prevz. g. škofa in ga spremljala v cer-

Mali dar položi Mariji na oltar

Obračamo se na use rojake s prošnjo, ki bo gotovo vsakomur segla v srce in smc prepričani, da bo vsakdo rad pomagal po svojih močeh. Uredništvo

Odkar v Celovcu naše cerkvice ni več, mislimo da ni Slovenca, ki bi ostal ravnodušen, ko sliši in vidi, kako počasi in trudoma v provincialnem domu Šolskih sester napreduje gradnja in uridativ kapelice, ki so ji temelje postavili že leta 1956. Šolske sestre imamo zelo skromne dohodke, nabiralnih akcij je bilo že nekaj, zato imamo danes okna dograjena, drugo pa je vse provizorno. In tako je tudi ves letošnji majnik slovenska cerkvena družina prihajala k šmarnicam pred izposojeni kip Marijinega Srca na zasilnem oltarju. V hrepenenju pa smo v duhu gledali lepo urejeno svetišče, kjer nas bo znad Tabernaklja objemal pogled in žar Srca Fatimske Kraljice...

Da čim prej uresničimo to našo veliko skupno željo, se z največjim zaupanjem ponovno obračamo na vsakega brata in sestro s pristočno prošnjo za pomoč.

Vedi, da je Mati božja sama, ki te v letošnjem svetem letu tega prosi. Boljšega namreč ne more storiti za razširjenje Njega čiščenja med nami, kot če velikodušno prispevaš, da z lastnimi žrtvami skoraj postavimo svetišče Njej in Njemu Sinu: prestol božjih milosti in blagoslova za nas in naš rod.

S hvalečnostjo sprejememo vsak dar in molimo za dobrotnika

ŠOLSKE SESTRE V CELOVCU

Poslužite se priložene pošne položnice!

goslovljenim kadilom. Vse to je prepleteno z molitvijo raznih psalmov in mnogih požrtvovalnih prošenj. Končno so novoposvečeni oltar oblekli v praznično obleko in prevzvišeni g. škof je opravil na njem kot namestnik Velikega duhovnika Jezusa Kristusa prvo sv. daritev. Med sv. mašo je imel s prenovljene lepe prižnice pomenljiv govor.

Da je nastalo pravo praznično razpoloženje, gre posebna zahvala pevcem, ki so pod večšim vodstvom č. g. prof. Miheliča neustrudljivo prepevali psalme, litanije in veliko lepih cerkvenih pesmi v obeh jezikih. Njihovi požrtvovalnosti je treba izreči javno priznanje. Čeravno je ves obred trajal dobre tri ure, nikomur ni bilo žal, da se ga je udeležil, tako so jim pesmi ogrele srca.

Z navdušeno odpeto zahvalno pesmijo se je končala ta izredna ubrana slovesnost, ki je v vseh zapustila globok vtis.

Kmetijska šola v Kortah

Minulo nedeljo so se gojenci Kmetijske šole v Tinjah (Bäuerlicher Bildungshof), ki enako kot podobne ustanove v ostalih avstrijskih škofijah, skrbi za strokovno kmetijsko ter krščansko značajno vzgojo bodočih gospodarjev za južni del krške škofije, podali - pod vodstvom ravnatelja šole č. g. Radanoviča in profsorskega zbora - na izlet v Korte.

V lepi korški cerkvi, ki bo kmalu obhajala stoletnico odkar jo je ustanovil Pristovnikov rod in s pomočjo korške soseske pozidal; smo imeli sv. mašo, nato pa nas je sedanji gospodar na Pristavi, g. dipl.-ing. Lambert Muri popeljal na planino. Tam smo si na licu mesta ogledali sodobno gospodarjenje z gozdom. G. inženir je v kratkih, a jedrnatih besedah razložil pomen gozda za današnjega kmeta. S praktičnimi zgledi je pokazal, kako je treba to „zeleno hranilnico“ kmeta gojiti in negovati, da bo mogel s pridom vanjo poseči v času stiske, kadar bo rabil denar za investicije, potrebne za modernizacijo svojega obrata, da bo mogel vzdržati današnjo ostro konkurenco na tržiščih.

Na vsakem koraku smo videli, kako se smotrno in dalekovidno gospodarji, inženir-

jeva beseda nam je pa tudi predočila, kakšno škodo dela kmet sebi, še bolj pa svojim otrokom in vnukom, ako slabo gospodarji z gozdom. Spoznali smo pomen in korist redčenja ali pregozdovanja, posebno pa tudi potrebo in nujnost posajanja golih ploskev. Prav letos so na Pristavi kot prvi v velikovškem okraju izvedli delitev gozda od pašnikov (Trennung Wald und Weide). Namen te akcije je predvsem pogozditev višinskih predelov, ki so doslej ležali brez koristi. Gospodarji posvečajo premalo pozornje tem vprašanjem.

Na povratku nam je pristoški gospodar še razkazal svojo moderno urejeno žago, hleve, silose, napravo za gnojenje travnikov in lepo urejeno hišo z veliko hladilnico.

V širni sobani smo potem posedeli v prijaznem kramljanju med prijatelji in ob koncu je v zahvalo gostitelju in njegovi so-progi spregovorilo več profesorjev šole. Slabo vreme je žal nekatere ostrašilo, da so ostali doma, vendar tisti, ki smo kljub oblačnemu dnevu prišli, smo mogli spoznati, kako koristen je bil ta izlet za razširitev našega znanja, kajti marsikaj, kar smo tam videli in slišali, bomo mogli s pridom uporabiti tudi pri našem domačem gospodarstvu.

ŠT. LIPŠ

(Težka prometna nesreča)

Kjer se od državne ceste Pliberk-Velikovec odcepi deželna cesta proti Zeneku, se je minulo nedeljo popoldne iz smeri Dobrle ves pripeljal na motornem kolesu s precejšnjo brzino okoli ovinka šofer Fr. Opetnik iz Pliberka. Na križišču je pa prav takrat s svojim avtom hotel zaviti na deželno cesto preč. g. Zaletel, provizor iz Vogrč. Motorist zaradi velike brzine svojega dvokolesnega vozila ni mogel ustaviti ter se je zadel v desni blatnik avtomobila. Motorni vozač Opetnik je brez zavesti obležal pri avtomobilu, Kompost Nežiko iz Štebna, ki je sedela na zadnjem sedežu motorja, pa je vrglo preko avtomobila na drugo stran, kjer je obležala težko poškodovana. Č. g. Zaletel je obema ponesrečencema nudil prvo pomoč. Kmalu so prihiteli orožniki, pa

tudi zdravnik dr. Greiler iz Dobrle vasi. Odredil je takojšnji prevoz obeh ponesrečencev v deželno bolnico v Celovec, kjer so pri Opetniku ugotovili pretres možganov in odrtine po telesu in si bo predvidoma kmalu opomogel. Nežika Pungart pa ima zlomljeno lobanjo, vendar zdravnik kljub težki poškodbi upajo, da bo okrevala.

Č. g. Zaletel je bil na poti v Št. Lipš, da nam v farni dvorani govori in pokaže slike o Lurdu. Predavanje je zaradi nesreče seveda moralo odpasti.

RADIŠE

V soboto ob 9. uri dopoldne je požar zajel Pogorivnikovo domačijo v Kozjem. Ta kmetija je med največjimi in najstarejšimi v fari. Kljub starosti so pa bila poslopja še dobro ohranjena in so imela streho krto še na starodavni način s šinteljni (skodlami). Prav zato je požar bliskovito zajel streho, ki je v trenutku bila vsa v plamenih. V naglici so reševali domači in sosedje preplašeno živino, opravilo in poljedelske stroje, na pomoč pa so takoj prihiteli požrtvovalni gasilci požarne brambe iz Radiš, Medgorij, Podgrada in Zrelca. Ker ima domačija le šibek studenec, je bilo treba dovajati vodo iz skoraj kilometer oddaljene vasi. Sreča v nesreči je bila, da v neposredni bližini ni sosedov, kamor bi se mogel ogenj razširiti. Škode je po prvih cenitvah pol milijona šilingov, medtem ko je bilo zavarovano le na 250 tisoč šilingov.

BILCOVS

Naznanjamo širnemu svetu, da so naš župnik, g. Joži Stih, že pol drugi mesec v celovski bolnici, kjer se zdravi v oddelku za očesne bolezni. Zelimo jim, da bi čim prej ozdraveli in se spet vrnili k osiroteli farni družini, za katero zdaj deloma skrbita č. gospoda župnika iz Št. Ilja in Kotmare vasi. Posebno žalujejo za g. župnikom birmanci, ki jih nihče ni učil za birmo in bodo morali tako še eno leto čakati na „uro“ in „izlet k Vrbskemu jezeru“.

Nedavno smo pokopali 88-letno Huntarico, ki je v svojem dolgem življenju doživela poleg veselih tudi dosti bridkih ur. Naj počiva v miru!

Pa tudi ženimo se: Anton Mišič z Male gore je šel po Goričnikovo Frido iz Spodnje Vesce, da mu bo pomagala pri tej strašni suši vodo nositi. Da bi bilo srečno!

T · R · O · T

(Nadaljevanje s 4. strani)

goden za pleme. Mora se nekaj dni še razvijati in utrjevati. To mu je v obilni meri omogočeno. Medeni lončki so mu vedno na razpolago, ob sončnih dneh se pa podaja na sprehode v lepo naravo in se vežba v letanju. Na ta način se tako okrepi in izuri, da hitreje leti kakor čebela ali matica. To mu je pa tudi potrebno! Ko namreč v poletnem času mlade matice izletavajo na snubne polete, morajo biti troti, ki jih vonj matic z vso silo vleče za seboj, toliko hitri, da matico dohitijo. Vsi slabiči ostanejo zadaj, le najhitrejši „dečki“ jo dohitijo.

In med njimi zmaga največji junak. To je naravni izbor ali selekcija, ki je za ohranitev rodu izrednega pomena. Trot, ki potem matico v poletu oplemeni, takoj pogine, ostali se vrnejo na svoje domove.

Dokler traja rojilna doba in je še kaj mladih matic, družine trote rade redijo, zlasti če je paša ugodna. Čim boljša je paša, tem rajši imajo čebele svoje možake. Če pa donos nektarja začne upadati in tudi rojilna doba gre h koncu, se približa za trote žalostna usoda. Čebele jih začno odganjati od medenih lončkov in prične se stradež... Končno troti tako oslabijo, da se morajo na milost ali nemilost vdati volji svojih, z žalom oboroženih sestic (samj namreč žela nimajol). Te so pa brezsrčne: neusmiljeno se spravijo nad nje, jih pograbiijo za tilnik in iztirajo iz panja, vhod pa zastražijo. Lepa dne zapazi čebelar na bradi kakega panja kup sestradanih revežev, ki čakajo smrti. To je „trotovska vojska“ — znamenje, da je čas rojenja končan in da tudi paša ni bogve kaj. Usmiljen čebelar tem siromakom okrajša trpljenje tako, da jih pomete v vrelo vodo in s tem uniči.

Takšna je „zgodba“ o trotu. Mislim, da bi bilo prav, če bi je ne brali samo čebelarji, marveč tudi drugi ljudje in se ob njej učili, kako je red v božjem stvarstvu velika skrivnost.

Mladinski dan v Dobri ves

Tudi letos se je katoliška mladina iz dekanije Dobri ves zbrala na posebnem mladinskem dnevu, da obnovi svojo obljubo zvestobo Jezusu in Mariji.

Po vseh farah so že zjutraj bile darovane posebne mladinske sv. maše, na katerih so naši mladeniči in mladenke pristopile k mizi Gospodovi.

Popoldne so se z avtomobili in motornimi kolesi pripeljali v Dobri ves. Nad 350 mladih ljudi iz naše dekanije, pa tudi iz sosednje pliberške in tinjske dekanije, je odpevalo pri petih litanijah v farni cerkvi, nakar se je procesija podala navkreber na Goro k svetišču Device Marije, ki kraljuje nad podjunsko ravnino. Sv. maša je daroval mil. g. kan. Zechner. V svoji pridigi je pozval mladino, naj poglobi svojo predanost veri in Cerkvi. Sledila je izven cerkve slovesnost na prostem, ob vzhodu cerkvice Sv. Duha. Mogočno so odmevale verske pesmi, ki jih je mladina skupno pela; nato

sta izpregovorila dekanjski fantovski voditelj Jurij Jenšac ter deklinška voditeljica Hilda Trinkl iz St. Lipša. Vrsto pesmi je ubrano zapel zbor farne mladine iz Globasnice pod vodstvom g. Petjaka, farna mladina iz Zelezne Kaple pa se je postavila z lepo podano zborno deklamacijo. Č. g. župnik Koglek je pozval zbrano mladino da ohrani govornico in vero svojih prednikov ter zvestobo rodni zemlji. Sledilo je nekaj Marijinih pesmi, nakar je mil. g. kan. Zechner sporočil zborovalcem pozdrav in blagoslov prevz. g. škofa. Za zaključek so člani farne mladine iz Globasnice in Dobri vesi podali igro „Luč“, ki se dogaja v časih slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Prikazuje, kako so pred 800 leti naši predniki prejeli luč sv. vere, ki še danes med nami živo gori ter nam kaže pravo pot za časno in večno srečo. Bil je lep dan, ki nam bo ostal vsem v spominu.

5. številka „Vere in doma“

mesečna družinska revija prinaša uvodnik, posvečen Mariji, „naši Kraljici.“ Takoj po svojem vstopu v družino krščanskih narodov so se Slovenci z otroško zaupljivostjo oklenili nebeške matere in njej posvečena svetišča so vstala povsod, kjer živi naš rod. „Dokler bo ostal naš narod kakor dosedaj tudi v bodoče zvest svoji Kraljici, bode „zmiraj stal“ in obstal proti vsem človeškim in demonskim naklanam in računom, proti vsem silam in vsakemu nasilju,“ je zaključna misel članka.

Valentin Polanšek nadaljuje zgodbo o „Obirjanu,“ ki gre svojem dramatičnemu višku nasproti. V njej se prepleta življenje našega ljudstva pod visokim Obirjem z usodo nasprotovane ljubezni med dvema mladima človekoma. „Najlepši dan mojega življenja“ je pretresljiva reminiscenca, ki razodeva mladega darovitega privednika. Z njim se je krog sodelavcev revije razširil in upajmo, da je to šele začetek njegove ustvarjalne poti navzgor.

„Obisk pri slikarju Wernerju Bergu“ predstavlja podoba nemškega umetnika, ki pa je prodir v zadnje globine duše slovenskega ljudstva med Dravo in Karavankami. Krasi članek Lepa, a žal premajhna slika. Pavle Zablatnik nadaljuje svoj venec narodnih običajev. To pot se je ustavil pri „vpeljavanju v novi stan.“ Prav tako se nadaljuje poučna razprava za doraščajočo mladino „Ti in on“. Zelo pestra je toplota rubrika o kulturnem življenju doma in po svetu. Pristno pomladansko razpoloženje in življenjsko izkušnjo obenem razodeva pesem Milke Hartmanove „Mak cvet“. Iz francoščine je prevedena pesem „Delavec pred Gospodom,“ a pristočno misel rajni mamici je v verzih posvetil Anton Kuchling. V. Inzko prikaže v temeljiti in jedrnatih razpravi pomen knežjega kamna kot simbola slovenske narodno-državne samobitnosti. Bogato ilustrirano številko zaključuje še kotiček za družino ter pestra bera zank in ugank.

Prošnja Slovincem

Odbor Društva Slovincem v Buenos Airesu, Ramon L. Falcon 4158, Argentina, je odobril predlog, da naj se društvena knjižnica spremeni v centralno slovensko knjižnico. V njej naj se zbere in registrira vse, kar so slovenski emigranti napisali in izdali, bodisi razmnoženo ali tiskano od leta 1945 naprej in kar izhaja ali pa bo še izšlo. Tudi naj bi se zbralo vse tiste knjige in revije v drugih jezikih, ki pišejo o Slovincih, Sloveniji in Jugoslaviji.

Tako naj bi postala knjižnica središče, kjer bi se res zbralo vse. Da bi pa to bilo mogoče se Društvo Slovincem obrača na vse Slovence po svetu, tako na posameznike kakor na založbe, da smatrajo za svojo kulturno dolžnost in sporočijo izid vsake slovenske knjige. Pisatelji ali založbe pa da odstopijo en zavod za knjižnico. Enako, da sporočijo naslov knjige, revije v tujem jeziku, kakor tudi pisatelja, ki piše o nas, o naši domovini in po možnosti pošljejo tudi en izvod.

Nadalje naproša Društvo Slovincem vse, ki izdajajo revije, časopise, tednike, mesečnike, da pošiljajo en izvod za knjižnico. V slučaju, da to ne bi bilo mogoče zastoj, naj se sporoči naročnino oziroma ceno s prošnjo, da se upošteva, da knjižnica ne razpolaga z denarnimi sredstvi.

S tem Društvo Slovincem v Buenos Airesu želi vršiti svojo dolžnost do domovine, da ji ohrani vse kulturno in znanstveno delo njenih sinov v tujini in s tem tudi dokazati, da nismo bili suhe veje naroda.

Odbor.

LETALSKA MANEVRE NAD VSO EVROPO so zaključile zračne sile vzhov. poveljstva Atlantskega pakta v Evropi in sicer od Turčije do Norveške. Udeležile so se jih letalske edince Norveške, Danske, Belgije, Nizozemske, Francije, Italije, Grčije in Turčije ter v Evropi stacionirane jahaletal angleške in ameriške vojske, ki so podrejene poveljstvu Atlantskega pakta.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 15. junija: 07.30-07.35 Duhovni nagovor. 07.35-08.00 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 16. junija: 14.00-14.45 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Za našo vas. 18.40-18.55 Slovenske pesmi. — TOREK, 17. junija: 14.00-14.30 Poročila, objave. — Zabavna glasba. — Okno v svet. — SREDA, 18. junija: 14.00-14.45 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 19. junija: 14.00-14.30 Poročila, objave. — Iz koroške književne delavnice: Iz pesniškega snovanja dr. F. Muellerja. — PETEK, 20. junija: 14.00-14.45 Poročila, objave. — Akustični mladinski list. — SOBOTA, 21. junija: 09.00-10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. (Voščila). 18.15-18.45 Trdi orehi Uganke za staro in mlado.

Naznanilo!

Naznanjam prebivalstvu, da je bil moj dosedanji nakupovalec, oz. nastavljenec g. MOČILNIK Johann, pd. WURIAK, ki stanuje v Libučah pri Pliberku, dne 1. junija 1958 s takojšnjo veljavo odpuščen. Zaradi tega imenovani pri moji firmi nima nobenih pravic več, ne sme več zame nakupovati in prevzemati lésa, kajti jaz ne bom priznal nobenega njegovega dejanja.

Prosimo pa, da se v vseh zadevah obračate v bodoče na mojega preizkušenega pooblaščenca g. Hansa ORTNER-ja pri Pliberku, ki vam bo v vsem najbolje ustregel.

Firma MAX GEIGER

Lesna trgovina in avtotransport
Reichenfels
bei Wolfsberg

Vsem znancem in prijateljem sporočamo pretresljivo vest, da nas je po kratki in mučni bolezni dne 23. maja 1958 ob 3. uri popoldne za vedno zapustila naša zlata mamica in stara mama

Marija Bužman, roj. Krznarič

V GIBINI PRI LJUTOMERU

Težko prizadeti: hčerka Anica, zet Martin in vnukinja Silva v USA; hčerka Marija v Salzburgu (Avstrija); doma v Gibini pa mož Andrej, hčerka Kristina, zet Nikola, Majda in sin Mirko; sestre: Verona in Terezija z družinama; družina Trstenjak ter ostalo bližnje in dalnje sorodstvo.

URADNA OBJAVA

O ODDAJI DAVČNIH MEZDNIH KART 1956-57

Deželno finančno ravnateljstvo za Koroško štev. 9 60-I-1958.

Deželno finančno ravnateljstvo za Koroško objavlja: Kot je že s posebno objavo v tisku že v marcu sporočilo finančno ministrstvo, je treba davčne mezdne karte za leto 1956-57 (Lohnsteuerkarten) v času od 1. do 30. junija odposlati deželni finančni direkciji na Dunaj (osrednji urad za davčno mezdno statistiko). Vsem delodajalcem so pristojni finančni uradi dostavili posebni list z navodili za izpolnitev razpredelnice VI. davčne mezdne karte 1956-57.

Ako pa teh navodil niste prejeli jih lahko zahtevate brezplačno pri pristojnem finančnem uradu.

ENOOSNI PRIKLOPNIKI, osi za priklopnike, platišča, vzmeti in obroče dobavlja rabljene in poceni AUTOVERWERTUNG RUMWOLF, Klagenfurt, Flatschacher Strasse 18.

Sončna očala - Sonnenbrillen

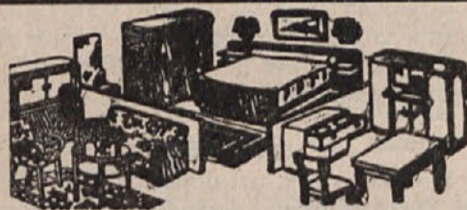
OPTIKER SEKERKA
KLAGENFURT, 10. OKTOBER-STR.

Poljedelski stroji, motorne kosilnice, stroji za setev, stroji za trošenje umetnih gnojil, grablje, obračalci za seno, Heuma-Sonnenrad-Universalmaschine, traktorji z vsemi nadomestnimi deli. Vse to vam dobavlja tvrdka

JOHAN
LOMŠEK

Št. Lipš, Tihaja, p. Dobri ves

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

„DAS HAUS DER GUTEN MÖBEL“

KARL STADLER
KLAGENFURT / THEATERGASSE 4

SW - MÜBEL - VERKAUFSSTELLE

Beratung durch eigenen Architekten!

Oglašuj v našem listu!

OBLEKE — SAKOJE — HLAČE

WALCHER

KLAGENFURT, 10.-Oktober-Strasse

Posebna ponudba: hladilniki po znižanih cenah; 80-litrski po 2.840 šil. Ugodni odplačilni pogoji brez obresti pri ING STE WERKE Klagenfurt, 10. Oktoberstrasse.

Sončna očala - Sonnenbrillen

OPTIKER SEKERKA
KLAGENFURT, 10. OKTOBER-STR.

Peči, štedilnike

KAKOR VSE KMETIJSKE POTREBŠČINE
dobite najugodnejše pri

HANS
WERNIG

Klagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)

